

ЗАСТОСУВАННЯ КАВАЛЕРІЙСЬКОГО КОРПУСУ У ФРОНТОВІЙ НАСТУПАЛЬНІЙ ОПЕРАЦІЇ

У статті досліджується участь 5-го гвардійського Донського козачого кавалерійського корпусу в Корсунь-Шевченківській наступальній операції, зокрема прорахунки застосування кавалерії у цій операції.

Ключові слова: кавалерійський корпус, наступальна операція, танкова армія, бойові втрати.

Постановка проблеми та її актуальність. Актуальність теми статті зумовлена тим, що без аналізу й узагальнення досвіду однієї з найбільших воєн людства, які надають сучасним військовим спеціалістам класичних поглядів на ведення війни, операцій, бою не можна у повному обсязі використати позитивні моменти роботи відповідних органів у сучасних умовах ведення бойових дій.

Метою автора було проаналізувати доцільність застосування кавалерії у Корсунь-Шевченківській наступальній операції радянських військ.

У Великій Вітчизняній війні, відповідно до ще довоєнних воєнно-теоретичних поглядів, кавалерію використовували як оперативну рухому силу. Не раз бувало, що на певній ділянці фронту наші піхотинці за підтримки артилерії і танків пробивали “коридор” у ворожій обороні. Сюди відразу ж вводили кавалерійські з’єднання. Здійснюючи обхідний маневр, вони уклинювалися глибоко у фашистські тили [1].

У Корсунь-Шевченківській операції був задіяний 5-й гвардійський Донський козачий кавалерійський корпус у складі трьох кавалерійських дивізій (11-а, 12-а гвардійські та 63-я кавалерійська дивізії). Командували ними, як їх називали самі козаки, “три брати”: Одинадцятьою – осетин генерал Сланов, Дванадцятьою – білорус генерал Григорович, Шістдесят

Грицюк Валерій Миколайович, кандидат історичних наук, старший науковий співробітник, начальник кафедри, Національний університет оборони України, м. Київ.

© Грицюк В.М., 2010

третьою - українець генерал Білошниченко [2, 99-113]. Командиром корпусу на той час був генерал-майор А.Г. Селіванов.

Відповідно до розпорядження Ставки 5-й гвардійський кавалерійський корпус (гв. кк) був переданий у склад 2-го Українського фронту зі складу 4-го Українського фронту [3]. Пізніше І.С. Конев напише у своїх спогадах: "Кіннота періоду Великої Вітчизняної війни не та кіннота, що була у Громадянську війну. Тепер вона мала на озброєнні танки і досить потужну артилерію - у кожній кавалерійській дивізії був артилерійсько-мінометний полк" [4, 96]. Проте зі звітних доповідей 5-го гвардійського кавалерійського корпусу (гв. кк) про бойові дії у Корсунь-Шевченківській операції [5] випливає, що танкові полки кавалерійських дивізій через застарілу матеріальну частину активної участі у бойових діях не брали. Лише 17 лютого 1944 р. в атаці взяли участь 6 танків. Артилерійсько-мінометні полки часто відставали від бойових порядків. Крім того, вони не мали ефективних протитанкових засобів і протиповітряного прикриття, тому "не відповідали вимогам сучасного бою" [6].

Перехід 5-го гв. кк із району м. Каховка у район станції Знаменка здійснювався своїм ходом з 31 грудня по 19 січня 1944 р. Після тривалого понад семисоткілометрового маршу частини кавалерійського корпусу з 19 по 26 січня розташувалися в районі Лісового масиву Цибулево. 12 гв. кк також здійснив семисоткілометровий марш, але прибув у район зосередження тільки 25 січня. В донесеннях частин відмічається значна стомленість людей та коней [6].

Не встигнувши належним чином облаштувати людей, коней, техніку, автотранспорт і обози, кавалерійський корпус розпорядженням командувача фронтом, відданим 26 січня 1944 р., був підтягнутий до ділянки прориву.

Прорив здійснювався стрілецькими частинами 40ї гв. армії 2-го Українського фронту (25-а, 6-а, 69-а стрілецькі дивізії) на ділянці с. Капітонівка, с. Тишківка до 8 км по фронту. Головний удар розвивався в глибину на 40-50 км у напрямку Лебедина, Шполи, Звенигородки. Для розвитку прориву, утворення зовнішнього кільця оточення німців і для з'єднання з частинами 1-го Українського фронту

командуванням фронту була введена в битву 5-а танкова армія, а за нею мав увійти в прорив 5-й гв. кавалерійський корпус для оточення німецького угруповання по внутрішньому кільцю [7].

Німці, розгадавши намір командування Червоної Армії, запеклими атаками танкових частин і піхоти з району північніше с. Капітонівка і з півдня с. Юзефівка до кінця 26 січня закрили прорив, відрізавши танкові частини 5-го танкового корпусу й оточивши частини нашої піхоти, що вийшли у район с. Журівки [8].

Про реальну обстановку, що склалася на фронті, командування кавалерійського об'єднання та з'єднань не знало. Про це, зокрема, свідчить бойовий наказ комкора 5-го гв. кк від 26 січня 1944 р., в якому визначаються типові завдання кавалерійських дивізій. А саме, після введення у прорив вийти в тил противника і, стрімко розвиваючи наступ, дезорганізувати його управління, знищувати живу силу і техніку [9, арк. 32].

Вранці 27 січня до місця прориву підійшли 11-а і 63-я кавалерійські дивізії. Замість готових воріт прориву вони зустріли організовану оборону противника і люті контратаки його танків і піхоти.

Командування фронтом, одержавши доповідь генерала Селіванова про те, що фронт закритий і воріт прориву немає, що частини кавалерійського корпусу ведуть важкі кровопролитні бої на рубежі сіл Капітонівка, Тишківка, не повірило обстановці, що склалась, оскільки командувач 4-ої гв. армії доповів, що фронт прорваний, ворота відкриті, а кавалерія не йде і відсиджується.

Намічався тільки один вихід: гвардійці-кавалеристи повинні були самотужки йти на штурм танкового заслону гітлерівців і самостійно забезпечити собі прорив їхньої оборони. Штурм оборони гітлерівців розпочався у ніч на 28 січня. Як тільки стемніло, полки 63-ої кавалерійської дивізії розпочали наступ на Тишківку. Вперед рушила розвідка, а за нею, залишивши "кінські сили" в укриттях по ярах та балках, почали виконувати завдання піхоти кавалеристи. Героями атаки стали бійці і сержанти ескадрону капітана Зотова. Вони непомітно обійшли головний дозор

ворога й перед світанком вийшли на околицю села. Дивізія штурмом опанувала село Тишківка, але була оточена противником, утримуючи його протягом двох діб, бійці дивізії відбили всі контратаки танкового угруповання противника, який мав 70 танків і 30 самохідних гармат. Зазнаючи великих втрат в особовому складі, майже втративши артилерійський полк, дивізія відбивала до 20 контратак противника у день [10]. Козаки стояли до останнього подиху, але не пропустили ворога.

27-28 січня 11-а кавалерійська дивізія у наступі діями здобула с. Капітонівка. Під час цього бою дивізією було відбито до 14 контратак противника силою від роти до батальйону, які підтримували від 6 до 20 танків "тигр" і самохідних гармат "фердинанд". На той час розрекламовані фашистські "тигри" були новинкою для наших воїнів. Пішли чутки, нібито сплав їх рурської сталі ніщо не бере. Знищити ворожі танки на висоті викликався лейтенант Г. Єлін із групою артилеристів. Батарейці навантажилися протитанковими мінами і гранатами, прихопили запас дисків для автоматів і вирушили у темну ніч. Ескадрони залягли в приярках і зосереджено чекали початку незвичайного двобою групи сміливців зі сталевими фашистськими велетнями. Раптом над висотою півночі блискавками розрізали вогневі спалахи, один за одним загриміли потужні вибухи, почалася стрільба з автоматів, затахкали ворожі кулемети. Розвідники, яких надіслав на місце бою генерал, доповіли: "За пагорками горять два "тигри", інші ворожі машини залишили висоту, відійшли в село. Дорога вільна. Єліна не знайшли" [2, 95].

29 січня з'єднання 5-го гвардійського кавалерійського корпусу у взаємодії з піхотою і танками пробрили коридор в обороні противника шириною 3-5 км [11]. Він негайно був використаний для висування кавалерії на оперативну глибину оборони противника. Висування корпусу вузьким коридором, що прострілювався противником з усіх боків, було пов'язано з великими труднощами. Під артилерійсько-мінометним вогнем частини корпусу вийшли у район Шпола - Лебедин. Таким чином кавалерійський корпус вийшов на простір і отримав можливість вільного маневру.

Відповідно до бойового розпорядження штабу 5-го гв. кк за № 29/оп від 30 січня, 12-а кавалерійська дивізія швидким кидком вийшла у район Бурти і своїми діями не дала можливості противнику прорватися на південь до Шполи, стримуючи німців до підходу піхоти [9, арк. 58]. Пробившись до Шполи, козаки з'єдналися з танкістами генерала П.А. Ротмістрова і спільними ударами почали громити ворога в його тилах. 11-а кавалерійська дивізія, розгромивши батальйон СС "Вікінг", що прикривав тили німців, здобула населені пункти Терешки, Ховківка, Топильно, Ханьков, Перше Травня, Лебедищев, Товста. Її розвідзагін на чолі з капітаном Коротченком установив бойовий зв'язок із частинами 180-ої стрілецької дивізії 1-го Українського фронту у районі Моргунов. За виконання цього завдання капітана Коротченка було нагороджено орденом Бойового Червоного Прапора [2, 106]. 63-я кавалерійська дивізія, діючи на лівому фланзі корпусу, вийшла до південної окраїни Вільшаної, замкнувши внутрішнє кільце оточення противника [12].

27 січня 1944 р. у 5-у танкову дивізію СС "Вікінг" було передано про захват противником Шполи. Надіслана на південний захід розвідка донесла про радянські танки і козаків північно-західніше Шполи і в районі Звенигородки. Проте втрату "Східного валу" німецьке командування не могло допустити. На допомогу гітлерівським військам мало прибути підкріплення. Використовуючи наявні засоби, фашисти намагались створити новий західний фронт, наріжними каменями якого стали Стеблів на півночі і Вільшана на півдні [13].

Битва з кожним днем ставала все жорстокішою. Оточений ворог намагався за будь-яку ціну вирватися з кільця, чинив запеклий опір і сам переходив у стрімкі контратаки. Із заходу йому на допомогу рвалися танки генерала Брайта. Кінноті не раз доводилося розгортатися фронтом у різних напрямках.

Частини кавалерійського корпусу, підтримані артилерійськими частинами та полком "катюш", активно брали участь у звуженні кільця оточення супротивника. З 1 по 5 лютого вони вели затяжні бої зі знищення вільшанського угруповання противника. На території цукрового заводу

гітлерівці зайняли зручні позиції і чіплялися буквально за кожен камінь. Сміливим і майстерним маневром в обхід Вільшаної з півночі 12-а кавалерійська дивізія забезпечила успіх корпусу.

63-я кавалерійська дивізія протягом п'яти діб вела запеклі вуличні бої, штурмуючи будівлю за будівлею, захопила сильно укріплений район і вузол опору противника. Був знищений гарнізон частин СС, сотня 5-го добровольчого козачого кавалерійського полку і батальйон піхоти, що зупинило спроби противника прорватись у напрямку на південь до Звенигородки [11, спр. 2]. Згадана сотня козаків, які воювали на німецькому боці, належала до козачих добровольчих формувань т. зв. "добровольчого козачого корпусу" генерала фон Паннвіца, що прийняв у свій склад понад 20 тис. козаків Дону та Кубані [14, 79].

Як свідчать німецькі джерела, бої за Вільшану тривали до 5 лютого 1944 р. Тилові служби дивізії "Вікінг", батальйон естонських добровольців "Нарва" і саперний батальйон СС, що оборонялися на цукровому заводі, утримували населений пункт з 28 січня до 5 лютого. Втрати танкової дивізії "Вікінг" за Вільшану становили близько 400 осіб. Значними були втрати і з радянського боку. У ніч на 6 лютого бойова група за наказом німецького командування залишила позиції у с. Вільшана, прорвалася до дивізії і в її складі планомірно відступила [13].

Після Вільшаної козаки Селіванова прорвалися на Городище. Шлях був дуже тяжким: безупинні дощі змінювалися вночі хурделицею; вранці знову йшов дощ. Легкий морозець чергувався з відлигою, і дороги то вкривалися наледдю, то перетворювалися у грязьове місиво. Коні важко тягли кулеметні тачанки, гармати, міномети, брички. Один з козачих офіцерів-артилеристів, лейтенант Шляпников так згадував ті дні: "На густе грузле місиво перетворився жирний український чорнозем. А по цьому місиву в гарматних запряжках – коні й люди. Коні не йдуть – пливуть на животах. Батарейці теж упряглися у шлейки і тягнуть, тягнуть гармати в одній запряжці з конями. Буває, падають, знесилені, і відразу в болоті засинають... коні й люди..." [2, 108].

У надзвичайно важких умовах йшли жорстокі бої за Валяву і Квітки. Батарея 76-міліметрових гармат 47-го гвардійського кавполку стояла на пагорбі за околицею Валяви. Артилеристи відбили чотири атаки фашистів, снарядів майже не залишилося. Після загибелі розрахунку гармати сам командир батареї став до стрільби. З першого ж пострілу він підбив ворожу машину. За подвиг під Валявою гвардії лейтенанту Н.А. Сапунову присвоєне звання Героя Радянського Союзу [2, 109].

У критичний період операції, коли склалася реальна загроза виходу німців з оточення, кавалерійський корпус брав участь у знищенні оточеного угруповання німців у районі Шандерівки, для чого частини корпусу вийшли на південну окраїну Новобуда (12 кд), до Гути (11 кд), Комарівки (63 кд).

У журналі бойових дій 63-ої кавалерійської дивізії зафіксоване бойове розпорядження штабу 5-го кавалерійського корпусу від 12 лютого 1944 р. з вимогою негайно знятися з рубежу оборони і наступати через Комарівку на Шандерівку, далі – оволодіти Стеблевим. Однак дивізія відразу взяти Комарівку не змогла. Тільки на ранок 14 лютого у взаємодії з танковою бригадою козаки оволоділи селом [15]. Уночі козачі дивізії вийшли в новий обхідний рейд. А фашисти за цей час знову встигли захопити Шендерівку, Нову Буду, Комарівку. Лише півтора десятки кілометрів тепер відділяли їх від Лисянки, де на зовнішньому фронті радянські воїни у запеклих боях стримували наступ восьми танкових дивізій гітлерівців.

Ранком 12 лютого кіннота генералів Григоровича і Сланова в степу під Новою Будєю зустріла фашистські колони, які виходили з оточення, і з ходу нав'язала їм бій. Дивізія Білошніченка, минаючи поле бою, рушила на Комарівку. Усі дороги можливого відступу ворога були вчасно перекриті козачими ескадронами і батареями.

З 14 лютого частини корпусу вели кровопролитні бої зі стримування противника, котрий намагався прорватися на південь. 63-я кавалерійська дивізія одержала завдання розвернутись на 180°, фронтом на захід, вийти на рубіж хуторів Всесвітній, Шестеринці, Музиченці й утримувати його

до підходу піхоти, не допускаючи прориву противника із півдня.

Із проривом противника з району Шандерівки на Хильки і Петрівське (Комарівка) через піхотні частини 1-го Українського фронту 12-а кавалерійська дивізія прискореним маршем по занесених снігом дорогах була перекинута у район Почапінців, Джурженців, де активно громила оточену корсунську групу противника.

11-а кавалерійська дивізія, вийшовши у район Верещяки – Моринці, біла групи противника, які прорвалися. Передавши бойову ділянку піхоті, дивізія нічним маршем вийшла у район Комарівки та вступила у бій із противником, що прагнув з району Шендерівки прорватися на Лисянку і об'єднатися зі своїми танковими частинами, що вклинилися туди з півдня. 14 лютого козаки під Новою Будюю і Комарівкою відбили дев'ятнадцять атак фашистів. Особливо відзначився у боях за Нову Буду 41-й кавалерійський полк, яким командував заступник командира з політчастини майор Г. Калабердин. Вибити ворога з Нової Буді козакам відразу не вдалося: занадто запеклий опір він чинив. До того ж з тилу підходили в село нові колони гітлерівців. Г. Калабердин наказав розвідникам досконально вивчити обстановку. Один із розвідників, рядовий Скрипка, пробрався на південну околицю села і потім доповів, що там є слабе місце в обороні гітлерівців – околицю прикривають лише 2 ворожих кулемети. За наказом командира група кавалеристів на повному скаку з шаблями “наголо” ввірвалася на південну околицю села і почала рубати ворога. У бойових порядках гітлерівців зчинилася паніка. Скориставшись цим, майор Калабердин особисто повів два ескадрони в атаку з іншого флангу. Гітлерівці кидали кулемети, гармати і втікали [2, 111].

Нова Буда декілька разів переходила із рук в руки. Поблизу Шендерівки, на Бойковому полі й у відомій Почапінській балці, розігрався фінал усієї Корсунь-Шевченківської битви. Ось що згадує про неї у щоденнику учасник подій майор Жук: “16 лютого 44 р. у фриців залишилися Шендерівка, Комарівка, Хильки. Це вже не “котел”, а “котельчик”. Ворог, незважаючи на втрати, намагається

вийти на південь. А звідти безуспішно рветься зі своїми танками генерал Брайт. У другій половині дня різко похолодало. Пішов сніг, піднялася заметіль... Ворог використував тактику псів-рицарів: зібрав залишки дивізій у Шендерівці й Комарівці, вишикував їх клином і рушив на південний захід. У результаті повторилося льодове побойіще. 63-я кавалерійська дивізія перекрила фрицям дорогу з півдня, а 11-а і 12-а кавалерійські дивізії вдарили з півночі і ... капут... Корсунь-Шевченківська операція завершилася. Лець встигаємо рееструвати полонених..." [2, 111].

Протягом усього дня 17 лютого, діючи в кінному строю, добре маневруючи на полі бою, 63-я кавалерійська дивізія здійснювала кінні атаки проти великого угруповання противника, що прагнув прорватися з району Хильки на Лисянку для з'єднання з танковою групою, яка йшла на порятунок оточеним німецьким військам.

Успіху дій радянських військ значно сприяла погода, що різко змінилася. Сильний мороз із заметіллю знеслилів німців. Загнаних в яри ворогів знищували вогнем мінометів, артилерії. Уся німецька техніка, обози, машини, кинуті в ярах, були захоплені козаками.

Є.Я. Райгородецький, що служив тоді у 5-му кавалерійському корпусі, так описував ці події: "У Комарівку вступила колона полонених. ... Ті, хто міг рухатись, піднявши руки, шукали, кому б здатися в полон. ... Біля розбитого чорного лімузина лежав труп фашистського генерала. Худе зморщене обличчя вже затягнулося синявою. Шинель розкрита. Пальці рук судорожно стиснуті в кулак. Полонений німецький офіцер засвідчив, що це Вільгельм Штеммерман... Навряд чи хто-небудь припускав, що ця відплата прийде настільки швидко і що труп Штеммермана виявиться серед маси трупів його ж солдатів та офіцерів, от так, просто в полі, у пришляховій канаві" [16]. У світлі цих спогадів сумнівним видаються твердження радянських енциклопедичних видань про те, що німецькі генерали та офіцери втекли з "котла" на літаках та у броньовиках і залишили на вірну загибель своїх солдатів. Має певний інтерес донесення штабу 5-го гвардійського кавалерійського корпусу про втрати, нанесені противнику в ході бойових дій з 27 січня по

17 лютого 1944 р. Захоплено в полон: офіцерів – 3, унтерофіцерів – 32, солдатів – 2477; убито: офіцерів – 5, унтерофіцерів – 265, солдатів – 20895 [5, арк.70–71].

Висновки. Кавалеристи в Корсунь-Шевченківській операції виявили високу мужність і героїзм. Вони виконали всі завдання командування фронту, навіть ті, які аж ніяк не могли покладатись на кавалерію. Заідеологізована радянська історіографія обходила це питання. Але приховати правду – значить загубити те джерело, яке живило нашу Перемогу. В даному випадку – це далеко не геній полководців Г.К. Жукова, І.С. Конєва, а витримка та самопожертва десятків тисяч простих солдатів, самовідданість офіцерів, які 27 лютого 1944 р., виконуючи наказ старшого командування, повели ескадрони у шабельну атаку на німецькі танки під Капітонівкою та Тишківкою.

В книзі І.В. Тюленєва “Советская кавалерия в боях за Родину” проміж рядків проглядається ставлення автора до цього епізоду дій кавалерії на фронтах Великої Вітчизняної війни: “Тактика кавалерії у Корсунь-Шевченківській операції була досить різноманітною. Козакам прийшлося діяти і в кінному, і в пішому, і в змішаному строю” [17].

Про недоліки в організації бойових дій кавалерії у Корсунь-Шевченківській операції найкраще говорять бойові документи. Зокрема, у звітних доповідях щодо бойових дій штабу корпусу та його з'єднань відмічається, що введення кавалерійського корпусу в прорив проводилося на занадто вузькій ділянці прориву (3–6 км). Ворота прориву з усіх боків обстрілювались артилерійсько-мінометним вогнем противника.

Командування фронтом запізнилося ввести кавалерійський корпус у прорив. До моменту введення у прорив кавалерійського корпусу піхота пройшла вперед, а німці устигли закрити ворота прориву, отже, кавалерійський корпус змушений був проводити прорив самотужки.

Командування фронтом не підсилило кавалерійський корпус танками. Артилерія, хоч і була додана, але в бою не брала участі, застрягнувши в дорозі. Дії корпусу авіацією не прикривалися.

Було відсутнє чітке керівництво взаємодією піхоти, танковою армією і кавалерійським корпусом як у момент входу в прорив, так і в наступні дні боїв.

Танкові полки корпусу в боях участі не брали через поганий технічний стан і загубилися в дорозі на марші: тільки в останній день, 17 лютого, в атаці на німців були задіяні 6 танків 71-го танкового полку.

Тил працював погано, оперативної обстановки не знав. Перед операцією запаси у з'єднаннях складали 1,0 боекомплекту, 2-3 заправки паливом. Поповнення запасів у ході операції здійснювалось в основному за рахунок трофеїв, підвезення проводилося неорганізовано. Чіткого керування і плану переміщення тилів не передбачалося. Тили з'єднань не тільки не забезпечили операцію матеріально, але навіть не змогли організовано розподілити трофейні продовольство, фураж, боєприпаси.

Проте, ведучи безупинні, напружені маневрені бої у складі військ 2-го Українського фронту з оточення і знищення Корсунь-Шевченківського угруповання фашистських військ, у винятково важких метеорологічних умовах, 5-й гвардійський Донський козачий корпус відіграв винятково важливу роль в успішному оточенні й знищенні противника.

Введення у прорив 5-ої гвардійського кавалерійського корпусу слідом за 5-ю танковою армією дозволило вдруге прорвати оборону противника і швидко ліквідувати розрив, що утворився між 1-м та 2-м ешелонами 5-ої танкової армії, загальновійськовими арміями. Надалі кавалеристами був встановлений зв'язок із частинами 4-ої гвардійської та 27-ої армій та забезпечено повне оточення ворожого угруповання. В період бездоріжжя застосування кавалерійських з'єднань виявилось дуже ефективним. Кавалерійський корпус став важливим маневреним засобом командувача військами фронту. Особливо відзначилася кіннота в останній період, коли німецько-фашистські війська намагалися вирватися з "котла". У кризовій ситуації 12-17 лютого 1944 р. з'єднання та частини корпусу перекидали на найбільш загрозливі ділянки як внутрішнього, так і зовнішнього фронтів.

Живою легендою стали імена багатьох кавалеристів – учасників Корсунь-Шевченківської битви. На її початку здійснив свій подвиг гвардії лейтенант Г. Єлін, командир вогневого взводу однієї з козачих частин. Знаючи, що йде на вірну загибель, він з кількома своїми артилеристами пробрався у розташування противника і підірвав два танки, змусивши інші машини покvapливо відійти. Віддав життя за звільнення української землі майор Г. Калабердін. За участь у Корсунь-Шевченківській операції корпус одержав дві подяки: одну від командувача фронтом, другу – від Верховного Головнокомандуючого й урядову нагороду – орден Червоного Прапора.

Таким чином, козаки у цій складній і важкій операції не осоромили козачої слави і вписали в історію Великої Вітчизняної війни ще одну яскраву сторінку.

1. Боевой устав конницы РККА. – М.–Л.: ГИЗ, 1938. – Ч. I. – 133 с.; Будённый С.М. Основы тактики конных соединений / С.М. Будённый. – М.: ГИЗ, 1938. – 44 с.; Временная инструкция по организации маршей конницы. – М.: Упр. штаба РККА, 1930. – 74 с.; Действия мелких разведывательных подразделений конницы. Из опыта Великой Отечественной войны. – М.: Воениздат, 1942; Кавалерия в Великой Отечественной войне. Сб. 1–7. – М.: Воениздат, 1945–1947; Лавров Е. Марш и встречный бой конницы: Конспект лекции / Е. Лавров. – М.: Военная академия, 1939. – 44 с.; Советская кавалерия: Военно-истор. очерк. – М.: Воениздат, 1984. – 319 с.; Соколов Г.И. Боевые действия конницы / Г.И. Соколов. – М.: ГИЗ, 1940. – 228 с.; Чайковский К. Рейды конницы / К. Чайковский. – М.–Л.: ГИЗ, 1929. – 132 с.
2. Серобаба В.Я. Глубокий рейд / В.Я. Серобаба // Корсунь-Шевченковская битва. – К.: Политиздат Украины, 1975. – С. 99–113.
3. Центральный Архив Министерства обороны Российской Федерации (ЦАМО РФ), ф. 132-А, оп. 2642, д. 36, л. 8–9.
4. Конев И.С. Записки командующего фронтом / И.С. Конев. – М.: Воениздат, 1991. – С. 96.
5. ЦАМО РФ, ф. 5 гв. кк, оп. 67424 сс, д. 2.
6. ЦАМО РФ, ф. 63 кд, оп. 23086 сс, д. 11, л. 2; ф.5 гв. кк, оп. 67424 сс, д. 2, л. 38.
7. Внутских В.М. Зимняя кампания 1944 г. (январь – май 1944) / В.М. Внутских // Стратегический очерк Великой Отечественной войны 1941–1945 гг. – М.: Воениздат, 1961. – С. 599–658; Грылев А.Н. Днепр. Карпаты. Крым. Освобождение Правобережной Украины и Крыма в 1944 году / А.Н. Грылев // Стратегический очерк Великой Отечественной войны 1941–1945 гг. – М.: Воениздат, 1961. – С.55; Дорогами побед. Боевой путь 5 гвардейской танковой армии. – М.,

1969. – С. 164; Чалык Е.С. Корсунь-Шевченковская операция / Е.С. Чалык // Разгром немецко-фашистских войск на Правобережной Украине. – М.: Изд-во ВВА им. К.Е. Ворошилова, 1958. – Кн. 1. – С. 35–133.
8. ЦАМО РФ, ф. 5 гв. кк, оп. 67424 сс, д. 149, л. 11.
 9. ЦАМО РФ, ф. 63 кд, оп. 22035 сс, д. 3, л. 32.
 10. ЦАМО РФ, ф. 5 гв. кк, оп. 67424 сс, д. 149, л. 13; ф. 63 кд, оп. 23086 сс, д. 11, л. 5.
 11. ЦАМО РФ, ф. 5 гв. кк, оп. 67424 сс, д. 149, л. 14.
 12. ЦАМО РФ, ф. 63 кд, оп. 29628 сс, д. 2, л. 20.
 13. Strassner P. European Volunteers. 5 SS Panzer Division / P. Strassner. – J.J. Fedorowicz Publishing, 1988.
 14. Трубайчук А.Ф. Друга світова війна / А.Ф. Трубайчук. – К.: Наукова думка, 1995. – С. 79.
 15. ЦАМО РФ, ф. 63 кд, оп. 23086 сс, д. 11, л. 16, 17.
 16. Райгородецкий Е.Я. Огненные берега Роси / Е.Я. Райгородецкий. – К.: Политиздат Украины, 1984.
 17. Тюленев И.В. Советская кавалерия в боях за Родину / И.В. Тюленев. – М.: Воениздат, 1957. – 302 с.

Надійшла до редколегії 1.06.2010 р.

Рецензент: *Ю.В. Бураков*, кандидат історичних наук, Академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів.

ПРИМЕНЕНИЕ КАВАЛЕРИЙСКОГО КОРПУСА ВО ФРОНТОВОЙ НАСТУПАТЕЛЬНОЙ ОПЕРАЦИИ

Грищок В.М.

Исследовано участие 5-го гвардейского Донского казачего кавалерийского корпуса в Корсунь-Шевченковской наступательной операции,

Ключевые слова: кавалерийский корпус, наступательная операция, танковая армия, боевые потери.

THE APPLICATION OF CAVALRY CORPS IN FRONTAL OFFENSIVE OPERATION

Hritsyuk V.

The article contains an investigation of participation of 5-th Don cossack cavalry corps in Korsun-Shevchenkovsky offensive operation, blunders and positive experience of this operation.

Key words: cavalry corps, offensive operation, tank army, war loss.